

— A bizalmatlanság. Erre ügyeljeteK, ehhez ragaszkodjateK! Ha ezt megőrzíteteK, nem ér veszedelem.

— Mire törekeszteK?

— Szabadságra. Hát nem látjateK, hogy Fülöpnek már a címe is homlokegyenest ellenkezik azzal? Mert minden király, minden zsarnok ellensége a szabadságnak, mind törvénytelen. VigyázzateK, hogy míg a háborútól igyekezteK szabadulni, valami zsarnokot ne szerezzeteK.

— A veszély közeleg, sőt, félek, máris nagyon közel van. Ha aztán már lehetetlen lesz egykedvűen néznetek Fülöp tetteit, ha majd nemesak halljateK, hogy valamennyi ellenetek irányul, hanem saját szemetekkel győződteK meg róla, akkor majd vad harag száll meg benneteket.

— Mert ha előbb nem hagyjateK volna magatokat rászedni, most nem volnánk ilyen bajban; hisz sem hajóhaddal, sem szárazföldi sereggel nem nyomulhatott volna Fülöp egészen határainkig győztesen, hanem vagy igaz úton járna s a békét megtartva csendben maradna, vagy legott oly háborúba keverednék, milyentől féltében még előbb békét kívánna.

— Figyelmeztetésül ezt mind el kellett mondanom, de hogy pontosan be is teljese djék, ne adja az Isten! Mert nem kívánom senkinek a vesztét, bármennyire rászolgált is, azon az áron, hogy együtt vesszünk, együtt pusztuljunk valamennyien.

Gyermekéveimből

(Második közlemény)

— Kocám, kis kocám — könyörögtem a disznónak, mintha azt hinném, hogy csak ijesztgetni akar. Megfogtam a farkát és vékony karjaimmal elkeseredetten cibáltam fölfelé, hogy talpra állítsam, de hiába

Céltalan kétségbeeséssel, segítséget keresve néztem szét. A közelben egy lélek se látszott. Főnt kéken ragyog az ég, körülöttem gabonaérlelő bujasággal izzott a nyár. Az áldott termékenységi természet végtelen nyugaltsága még csak aláhúzta a bennem kavargó iszonyú tragédiát. Hát lehet itt még élni, mikor mindennek vége? . . .

A disznót addig noszogattam, míg kétségbeesett sivalkodások között levánszorgott farán csúszva az útról. Néhány percre állodgáltam még mellette, hogy talán szörnyű álom csak az egész és jóleső felébredés lesz a vége. Azután lélekszakadva, ki-kizökkenő sírással szaladni kezdtem a házuk felé. Más imádságot nem tudtam, csak a Miatyánkot. Annak a mondatai szakadoztak most föl a lelkem mélyéről és csukló sírással keveredve tódultak a számra:

— Miatyánk, ki vagy a menyekben . . .

Már csak az iskolában jószágosnak emlegetett Istenben bíztam, hogy csodat tesz és mire kimegyünk, vidám rőfögéssel szalad elénk a disznó . . .

Anyám éppen a pitvart söpörgette, mikor tántorogva beestem

az ajtón. Könnymaszatos, rémült arcomon azonnal látta, hogy valami baj van.

— Mi történt? Mi van veled? — riadt rám

— A disznó... a kocsi...

Csak nyögdecselni tudtam a szavakat és a lábam annyira remegett, hogy majdnem összerogytam. Neki kellett támaszkodnom a falnak.

Anyám eldobta a söprűt és rohant ki az útra. Én utána. Mikor odaértünk, a disznó még csak mindig ott fetrengett az árokparton. Ült a farán és első lábaira támaszkodva forgott maga körül, akár a kerge bika. Hosszú fejét égre emelte és szinte emberi fájdalommal sírt, könyörgött. Még egy idegennek a szívé is megindították volna ezek a fájdalmas hangok. És mi, akik valósággal családtagnak tekintettük?...

Anyám egy ideig némán állt mellette és nézte megtárgult szemekkel. Azután lehajolt hozzá és megsímogatta csúnya nagy fejét:

— Fáj, kis kocám? Nagyon fáj?

Olyan gügyögő gyengédséggel kérdezte ezt mint tőlem, mikor az első tapogatózó lépések után végigvágódtam a földön és megütöttem magam. A disznó is megérezte a szavakból feléje sugárzó nagy szeretet, mert néhány pillanatra abbahagyta a visítást és rőfögve dugta tenyerébe a fejét. Mintha azt mondta volna:

— Csak simógass... ez nagyon jó... már nem fáj annyira...

Hozzám egy szót se szólt anyám, pedig remegve vártam a szitkozódó szemrehányásokat. Csak a disznóval törődött, mintha én is lettem volna a világon. Egyszerre csak megfordult és szaladni kezdett újra hazafelé. Nem tudtam, hogy mihez kezdjek. Menni akartam én is. Ez volt hozzám az első szava:

— Maradj!

Olyan végtelen gyűlölettel dobta ezt oda, hogy újra megindultak a könnyeim. És az volt a legszörnyűbb, hogy nem is kérdezett tőlem semmit. Legalább szidna a vigyázatlanságomért. Azt se bántam volna, ha megver, az ostort is odanyujtottam volna neki, csak oldódna már föl ez a rettentő feszültség. Mi lesz itt?

Hirtelen arra gondoltam, hogy világgá megyek. A nyár világos színeivel lebegő horizont úgy hívogatott és elcsittulást ígért nagy szomorúságomnak. Mégse mertem menni, csak álltam a disznó mellett és vártam a végzetet.

Anyám nemsokára jött visszafelé. Targoncát tolt és mellette bicegett Veréb Jani bácsi.

A disznót föltették a targoncára és tolták hazafelé. Fölváltva mert nehéz volt és nem maradt nyugodtan. Otthon bevitték az ólba. Anyám mingyárt vizet adott neki. Mohón és sokat ivott. Belső égés emészthette szegényt.

— Eltörött ennek a gerince — mondta Jani bácsi fejcsóválva, hogy körülnézegette. — Én azt mondom, kést neki. Míg nem késő.

— Hiszen hasas. Néhány hét múlva malaca lesz — mondta az anyám.

— Ennek ugyan aligha lesz malaca...

— Malaca lesz! Pár hét múlva malaca lesz — ismételte anyám

olyan makacs hangon, hogy Jani bácsi jobbnak látta nem ellenkezni. Köszönt és elkopogott haza.

Én ott ácsorogtam az ől előtt. Nem tudtam elmozdulni, mint ha fogott volna valami titokzatos erő. Anyám bent foglalatoskodott a disznóval. A fájdalmas nyögéseken keresztül csak rövid félmondatok szűrődtek a füleimhez:

— Itt ráj kis jószágom?... Úgy-e meggyógyulsz?... Lesz kismalacod. Legalább hat kismalacod... Szoptatod őket...

— Elvetél... jaj, elvetél...

Utána anyám is megjelent az ajtóban. A szemében tébolyult fájdalom lángja lobogott és egyre csak ezt hajtogatta:

— Elvetél!... jaj, elvetél!...

Hogy meglátott engem, egy pillanatra meghökkenett, mint idegen testbe ütköző ló, majd fölkapta az ölkerítéshez támasztott lapátot és azzal rohant felém:

— Tönkretettél, te átkozott!... Agyonütlek, te nyomorult!... Oda az én szép disznóm... Semmit nem lehet rád bízni?... Csak kárt tudsz csinálni?... Agyonverlek!...

Ezt olyan vészes komolysággal mondta, hogy semmi kétségem nem lehetett: valóban megteszi, ha élér. Futni kezdtem a Jani bácsiék udvarát elválasztó kerítése felé. A rémület megsokszorozta az erőmet és néhány pillanat alatt átvetettem magam a rozoga deszkapalánkon. A következő pillanatban már nagyot dörrent a fához csapódó lapát...

Hogy túl voltam a veszélyen, a rémület görcsös sírásban oldódott föl. Jani bácsi éppen kint üldögélt az udvaron és sütette magát a nappal. Odszaladtam hozzá és remegve fúrta a fejem az ölébe.

— Mi az? Mi a baj? — kérdezte tőlem jóságosan és tenyerével csillapítóan végigsimított a fejemem.

— Anyám... agyon akart ütni... — nyögtem ki nagynehezen a csukló zokogás közül.

— Ugyan, hova gondolsz? Nem tesz olyat...

— A lapátot... utánam is vágta...

Jani bácsi kicsit hallgatott, azután csendesen ezt mondta:

— Nagyon odáig van szegény... Csak ez az egy disznója volt... Tik meg hárman vagytok...

Estig náluk maradtam. Akkor kézen fogott és átvezetett hozzánk. Anyám éppen a tyúkck körül foglalatoskodott.

— Hazahoztam a fiát — mondta neki Jani bácsi. — Halálra ijesztette ezt a szegény gyereket.

Anyám rámnézett, de nem szólt semmit. És egész este nem szólt hozzám, csak lefekvés előtt adott egy darab kenyeret, de azt is szó nélkül. Mikor lefeküdtem, sokáig nem mertem elaludni. Attól féltem, hogy éjjel odalopózik az ágyamhoz és álmomban megfojt.

Néhány nap alatt azért megbékült velem, de ettől az időtől kezdve valami kis idegenség szakadt közénk. A disznót soha sem emlegette többé én se próbáltam előtte magyarázkodni. Mintha mindketten elfelejtettük volna. És mégis: ez a nap örökké közénk furakodott.

Ugyhiszem, ekkor lettem lélekben felnőtt... **Darvas József**